

Representantforslag 2 S

(2011–2012)

fra stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Knut Arild Hareide, Dagrun Eriksen og Rigmor Andersen Eide

Dokument 8:2 S (2011–2012)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Knut Arild Hareide, Dagrun Eriksen og Rigmor Andersen Eide om profesjonalisering og utvikling av kor- og vokalmusikken i Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

Fire prosent av den norske befolkning mellom 9 og 79 år, om lag 200 000 mennesker, er i dag aktive korsangere. De mange kormiljøene i Norge utgjør dermed den største folkebevegelsen etter idretten (Statistisk sentralbyrå): Kulturbruksundersøkelsen 2005 / Kulturbarometeret 2008). Korutøvelsen er den største fritidsaktiviteten innen musikkområdet. Direkte og indirekte involverer korvirksomhet en stor del av den norske befolkningen. Norsk korbevegelse er mangfoldig og fargerik. Det finnes over 3 000 registrerte kor med et samlet antall sangere på mer enn hundre tusen. I tillegg til dette finnes alle uorganiserte kor som menighetskor, bedriftskor, studentkor, foreningskor, skolekor, politiske kor, vennekor med mer. Mens bevilgningene til kulturformål er økt betydelig de senere år, har sang og kormusikk blitt kulturløftets stebarn. Sang, og da særlig korsang, burde vært en hjørnestein i en slik satsing. Det er på tide med et ambisiøst politisk løft for hele korbevegelsen.

Historisk betydning

Kor- og vokalmusikken har spilt en sentral rolle i vår kultur de siste 200 år. Den femte sangerfesten i Norge ble arrangert i Bergen i 1863, og denne ble regnet som den første nasjonale landsfestivalen i

Norge. Den neste landsfestivalen skulle arrangeres i Trondheim, men først når toglinje fra Oslo til Trondheim var på plass. Det skulle gå 20 år. I 1883 var toglinjen klar og egne sangertog kunne sette kurs mot Trondheim. Korlivet spilte en aktiv rolle for nasjonsbyggingen og preget utviklingen med sitt tydelige kulturpolitiske engasjement. I forbindelse med verdensutstillingen i Paris i 1900 besluttet Stortinget at landet skulle representeres med et stort kor, og et 100 manns mannskor presenterte her noe av det beste norsk kulturliv kunne fremskaffe. Før koret reiste til Paris ble det arrangert konsert på St. Hanshaugen i Oslo, og koret samlet 6 500 publikummere.

Korutøvelsen ble bindeledd mellom folket, et bindeledd mellom samfunn og det politiske systemet, og et instrument for kommunikasjon, makt og identitet. Det har fungert som en brobygger mellom ulike former for kunst, og mellom kunstnere fra forskjellige disipliner, slik som forfattere, komponister og male-re.

Utviklingen av vokalkunsten i Norge og Skandinavia har spilt en viktig rolle i repertoarutviklingen over hele verden. På slutten av det nittende århundre ble korsang en sterk bevegelse blant folk i Skandinavia. Korbevegelsen spilte en fundamental rolle i utviklingen av Norge.

I de skandinaviske land står perioden mellom 1950 og 1970 som en av de gyldne epoker i vår korhistorie. Etter andre verdenskrig hadde komponister, musikere og dirigenter behov for å implementere nye ideer, nye harmoniske uttrykk og et nytt tonespråk til korsang, samt å eksperimentere med den menneskelige stemmen og korets potensial som instrument.

I nyere tid har ikke korlivet fått den politiske oppmerksomheten som er nødvendig for å videreutvikle denne delen av vår felles kulturhistorie. Det er et nasjonalt ansvar å bidra til at musikkhistorien forvaltes

godt og holdes levende for nye generasjoner, samtidig som det skapes nye uttrykk, vekst og utvikling.

Kor som fellesskapsarena

Vi lever i en tid som dyrker individet. Samtidig trenger vi fellesskap. Vi trenger fellesskap som er noe annet enn marked og stat. Et kor gir muligheter til samspill og samhandling med andre. Når musikk, sang, skaperglede og fellesskap blir satt foran opplevde uenigheter og skillelinjer, kan det bidra til å skape rom for samhandling også på andre plan enn det musikalske. Slik kan korsangen bli en veiviser for fellesskapet i en større samfunnsmessig sammenheng.

Korene er viktige som møteplasser for folk fra ulike samfunnslag. Musikken er ofte en fellesnevner for mennesker med vidt forskjellige ståsted i samfunnet. Den skaper et felles rom som øker muligheten for forståelse og innlevelse i andres situasjon, der man ellers kunne møtt intoleranse, uforstand og uvitenhet.

Koret er en møteplass på tvers av samfunnets tradisjonelle skillelinjer som alder, sosial status, politikk, religion og kjønn. Dermed blir koret ofte en arena for meningsutveksling mellom ulike samfunnsgrupper og et viktig sted for sosial erfaring og øvelse i «fellesskap». I vårt samfunn er mange av de naturlige møteplassene i ferd med å forsvinne, men det lokale koret er fortsatt et viktig samlingspunkt. Koret er en møteplass vi trenger i et samfunn som stadig mister viktige sosiale møtesteder.

I en tid hvor statusjaget og posisjonsjakten råder, trenger vi slike arenaer. Vi trenger sosiale fristeder der musikk, kunst og kultur skapes i samspill med andre.

Positiv helseeffekt

Kunst og kultur har en egenverdi. Samtidig vet vi at interesse og engasjement i kulturelle aktiviteter styrker livskvalitet og livslust. Mange korsangere gir uttrykk for at det å være med i kor gir en helseeffekt (professor i musikkterapi ved Universitetet i Oslo, Even Ruud, Musikk og identitet). En føler seg mer opplagte etter korøvelsen, humøret er bedre, ryggene rettere og bekymringene færre. Koraktiviteten er psykisk helsefremmende ved at den gir mange en god følelse av mestring samtidig som det innebærer deltakelse i en sosial arena og tilhørighet i et fellesskap. Dette sosiale nettverket som korene representerer kan dessuten bidra til å forebygge ensomhet, som er vår tids folkesykdom nr. 1. Derfor er korenes helsemessige funksjon i dag viktigere enn noensinne i et mobilt samfunn som vårt, med hyppige miljøskifter, med mye flytting og løsere sosiale nettverk.

Norsk vokalmusikk som eksportartikkel

I en tid med en stadig sterkere internasjonalisering har korsangen vist seg som et godt redskap for kontakt, og for økt forståelse og respekt mellom mennesker fra forskjellige kulturer. Som kunstnerisk uttrykksform tar korsangen opp i seg internasjonale strømninger og uttrykk, samtidig som den kan stå fast i sin nasjonale egenart. Dette gjør korsangen velegnet for å fremme norsk kultur internasjonalt og samtidig hente hjem impulser fra andre kulturer og det internasjonale samfunn.

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 22 (2004–2005) om Kultur og næring ba en samlet familie- og kulturkomité regjeringen bidra til at eksport av utøvende vokalmusikk får en naturlig plass i den internasjonale kultursatsingen. Dette har ikke blitt fulgt opp av den rød-grønne regjeringen.

Norsk musikk eksport til utlandet må styrkes. Særlig viktig er det å få profilert toppsjiktet av norske kor og ensembler i utlandet, i tillegg til eksport av noter og innspillinger av norsk kormusikk. Regjeringen må sørge for tydeligere prioritering av norsk kormusikk til utlandet. Dette må gjøres i samarbeid med næringsliv, offentlig forvaltning og bransjens egne organisasjoner.

Samordningen av kulturpolitiske ressurser i Norge og Utenriksdepartementets satsinger er viktig, ikke minst innen korfeltet som raskt faller mellom to stoler når det kommer til satsing på kor og ensembler i utlandet.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til at eksport av utøvende vokalmusikk får en naturlig plass i den internasjonale kultursatsingen.»

Profesjonalisering

Historisk er mye av den klassiske musikk litteraturen skrevet for kor. Også i vår samtid produseres musikk for kor av høy kunstnerisk kvalitet, fullt på høyde med all annen type ensemblemusikk. Det kunstneriske aspektet ved korsang assosieres ofte med amatørvirksomhet. Samtidig markerer flere kor og ensembler seg på de profesjonelle arenaene, både nasjonalt og internasjonalt. Slik sett står korbevegelsen godt plantet både i en amatørtradisjon og i et profesjonelt musikkliv. For å videreutvikle et profesjonelt korliv i Norge må vi se ut over egne grenser og satse på internasjonal profilering av eliteensemblene. Parallelt med dette må profesjonalisering av korfeltet her hjemme intensiveres.

Forslagsstillerne vil styrke kor og vokalensembler på høyt nivå. Da må ensemblestøtten økes, og en større andel må tilfalle kor på høyt nivå. Samtidig må det etableres et nytt nivå i Norge; et nytt profesjonelt kor.

Regjeringen gjennomførte i perioden 2008 og 2009 et forsøksprosjekt med profesjonalisering av kor, der et utvalg ensembler fikk ekstra offentlig støtte til musikalsk og organisatorisk utvikling. I evalueringsrapporten som ble presentert av Norsk kulturråd 13. april 2010 foretas en grundig gjennomgang av forsøksordningen og det pekes på anbefalte tiltak for profesjonalisering av korfeltet. Rapporten konkluderte med at regjeringens forsøksordning ikke hadde bidratt til å virkeliggjøre den profesjonaliseringen av norsk vokalmusikk som så mange har arbeidet for så lenge. Kristelig Folkeparti var ikke overrasket over denne konklusjonen, noe som gjenspeiles i merknad fra Innst. 14 S (2009–2010):

«Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti imøteser en grundig evaluering av forsøksordningen for profesjonalisering av kor. Disse medlemmer er positiv til at enkelte kor har mottatt ekstra tilskudd gjennom ordningen, men viser samtidig til at prøveprosjektet har lite, om noe, med profesjonalisering å gjøre.»

Det vises også til merknad fra Høyre og Kristelig Folkeparti i Innst. 14 S (2010–2011):

«Disse medlemmer peker på at forsøksordningen i realiteten er en ordinær tilskuddsordning på linje med ensemblestøtten, og disse medlemmer mener således at profesjonaliseringsmidlene og ensemblestøtten kan slås sammen til én ordning, under forutsetning av at kor og vokalmusikk styrkes i tråd med de føringer som gjelder for ensemblestøtten. Disse medlemmer mener imidlertid at verken ensemblestøtten eller profesjonaliseringsmidlene alene er tilstrekkelig for å etablere nye og ambisiøse initiativ innenfor feltet, noe også kulturrådet peker på i sin evalueringsrapport. Disse medlemmer peker for øvrig på at korlivet selv, samt flere aktører innen norsk kulturliv, har etterlyst nye initiativ og etableringer som går ut over, og er mer ambisiøse, enn det regjeringen har lagt opp til.»

Med bakgrunn i den plass kormusikken har i norsk samfunns- og kulturliv er det vanskelig å forstå hvorfor vokalfeltet ikke for lengst har fått sine profesjonelle ensembler og kor.

Nå er tiden overmoden for et nasjonalt løft for et profesjonelt kor. Et slikt nasjonalt løft må komme som et tillegg til en styrking av eksisterende ensembler. Regjeringen bør ta initiativ til å utvikle et nytt profesjonelt ensemble som har institusjonelle forutsetninger til å drive stabil kunstnerisk virksomhet på linje med de profesjonelle orkestrene. Et nytt profesjonelt institusjonskor vil bidra sterkt til å bevare og videreutvikle den nasjonale verdien som ligger i korkunsten, samtidig som det vil være en spydspiss inn i et meget stort internasjonalt marked.

Et nytt profesjonelt kor vil bidra til å vitalisere hele kor- og musikklivet i Norge. Korbevegelsen har vært en sentral faktor gjennom hele vår musikkhisto-

rie. Til tross for dette har kormusikk ikke hatt samme status som kunstnerisk uttrykksmiddel som andre musikkensembler i vårt samfunn. En av årsakene til dette er at en ikke har hatt et profesjonelt korliv som kunne bidra til i å løfte korsangen opp på et høyt internasjonalt nivå, slik en for eksempel har erfart med den symfoniske musikkutøvelsen. Etablering av et profesjonelt kor i tilknytning til NRK er blant alternativene som bør vurderes.

Norge ligger langt etter på dette området. Estland radio har for eksempel et profesjonelt mannskor på 55 sangere, Latvisk radio har profesjonelt kor med sangere ansatt på heltid. Tyskland har flere profesjonelle kor. Cuba, Kina, Korea og Japan har mange profesjonelle kor. Sverige, Danmark og Nederland har hatt nasjonale profesjonelle radiokor i mange år. Listen kunne vært betydelig lengre.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å utvikle et nytt profesjonelt kor som har institusjonelle forutsetninger til å drive stabil kunstnerisk virksomhet på linje med de profesjonelle orkestrene.»

Breddeaktiviteten må stimuleres

Forslagsstillerne viser til Norsk kulturråds ordning med aktivitetsmidler til kor. Dette er en ordning som bidrar til å realisere konsertprosjekter der profesjonelle og amatører samarbeider. Ordningen er brukernær og gir mye kultur for pengene. Mange kor har store utgifter knyttet til innleide profesjonelle aktører. Regjeringen må sikre en god forvaltning av denne ordningen, og den må styrkes i årene som kommer for å sikre nødvendig økonomisk støtte til bredden av norske kor.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke og videreutvikle ordninger som gir økt breddeaktivitet i kor og vokalensembler, herunder Norsk kulturråds ordning med aktivitetsmidler for kor.»

«Stortinget ber regjeringen etablere en støtteordning for kordirigenter med formål å bidra til økt kompetanseutvikling.»

Voksenopplæringsmidler

Mange kor mottar voksenopplæringsmidler gjennom medlemskap i studieforbund. Studievirksomhet og kompetanseoppbygging er svært viktig for den musikalske og organisatoriske utviklingen i korene. En styrking av studiearbeidet i korene er et nødvendig bidrag for videre utvikling.

Følgende forslag fremmes:

«Stortinget ber regjeringen bidra til styrket kompetanseutvikling i kor- og vokalensembler ved å øke

satsingen på voksenopplæringsmidler til kor kanalisert gjennom studieforbund.»

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen bidra til at eksport av utøvende vokalmusikk får en naturlig plass i den internasjonale kultursatsingen.
2. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å utvikle et nytt profesjonelt kor som har institusjonelle

- forutsetninger til å drive stabil kunstnerisk virksomhet på linje med de profesjonelle orkestrene.
3. Stortinget ber regjeringen styrke og videreutvikle ordninger som gir økt breddeaktivitet i kor og vokalensembler, herunder Norsk kulturråds ordning med aktivitetsmidler for kor.
 4. Stortinget ber regjeringen etablere en støtteordning for kordirigenter med formål å bidra til økt kompetanseutvikling.
 5. Stortinget ber regjeringen bidra til styrket kompetanseutvikling i kor- og vokalensembler ved å øke satsingen på voksenopplæringsmidler til kor kanalisert gjennom studieforbund.

4. oktober 2011